An tSlí a dToghtar an tUachtarán

DUL I GCÚRAM OIFIGE ▸ CAITEACHAS TOGHCHÁIN ▸ SEALBHÓIRÍ OIFIG AN UACHTARÁIN

VÓTÁILG ▸ AN COMHAIREAMH ▸ ACHAINÍ TOGHCHÁIN

OIFIG AN UACHTARÁIN ▸ CÉ A FHÉADFAIDH A BHEITH INA UACHTARÁN? ▸ CÉ A FHÉADFAIDH VÓTÁIL?

GNÍOMHAIRÍ TOGHCHÁIN A CHEAPADH ▸ AN VÓTAÍOCHT ▸ SOCRUITHE VÓTÁLA

AN ROINN COMHSHAOIL, OIDHREACHTA AGUS RIALTAIS ÁITIÚIL
DEPARTMENT OF THE ENVIRONMENT, HERITAGE AND LOCAL GOVERNMENT

An tSlí a dToghtar an tUachtarán

1 RÉAMHRÁ

Is treoir phraiticiúil atá i gceist leis an nóta seo. Ní thugann an nóta seo léirmhíniú cinntitheach dlíthiúil ar an dlí toghcháin. Ba chóir duit an dlí a bhaineann le hUachtarán a thoghadh a sheiceáil le haghaidh tuilleadh eolais (féach **18** thíos).

2 OIFIG AN UACHTARÁIN

Is leis an mBunreacht a bunaíodh oifig Uachtarán na hÉireann. Bíonn tosach ag an Uachtarán ar gach duine eile sa Stát agus feidhmíonn sé nó sí cumhachtaí agus feidhmeanna atá tugtha ag an mBunreacht agus ag an dlí dó nó di. Is ar chomhairle ón Rialtas a chomhlíonann an tUachtarán a chuid nó a cuid feidhmeanna, ach amháin i gcásanna eisceachtúla sonraithe. Níl an tUachtarán freagrach d'aon Teach den Oireachtas ná d'aon chúirt in oibriú agus i gcomhlíonadh a chuid nó a cuid feidhmeanna, ach tá nós imeachta leagtha síos ag an mBunreacht lenar féidir an tUachtarán a tháinseamh de bharr mí-iompair luaite. Bíonn an tUachtarán in oifig ar feadh seacht mbliana agus ní féidir an tUachtarán a dtoghadh ach uair amháin.

3 CÉ A FHÉADFAIDH A BHEITH INA UACHTARÁN?

Tá gach saoránach de chuid na hÉireann a bhfuil 35 bliain slánaithe aige nó aici i dteideal a bheith tofa chuig oifig an Uachtaráin.

4 CATHAIN IS GÁ TOGHCHÁN A BHEITH ANN?

Ní foláir toghchán don uachtaránacht a reáchtáil laistigh de sheasca lá sula dtéann téarma oifige an Uachtaráin atá ag dul as oifig in éag. Má tharlaíonn folúntas sula mbíonn gnáth-théarma oifige curtha i gcrích reáchtáiltear toghchán laistigh de 60 lá ón tráth a dtarlaíonm folúntas. Déanann an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil ordú a cheapfaidh an lá deireanach a nglacfar le hainmniúcháin, lá vótaíochta agus an tréimhse vótála, a mhairfidh ar feadh 12 uair an chloig ar a laghad idir 7 r.n. agus 10.30 i.n.

5 CÉ A FHÉADFAIDH VÓTÁIL I DTOGHCHÁN UACHTARÁNACHTA?

Tá breis agus 3 mhilliún toghthóir cláraithe i dteideal vóta a chaitheamh i dtoghchán uachtaránachta. Tá gach saoránach de chuid na hÉireann a bhfuil gnáthchónaí air nó uirthi sa Stát, atá 18 mbliana d'aois nó os a chionn agus a bhfuil a n-ainm iontráilte ar chlár na dtoghthóirí i dteideal vótála.

Tiomsaíonn comhairlí contae agus comhairlí cathrach clár na dtoghthóirí gach bliain. Foilsítear dréacht-chlár na dtoghthóirí an 1ú Samhain gach bliain agus cuirtear an clár ar fáil lena iniúchadh i leabharlanna, in oifigí poist agus i bhfoirgnimh phoiblí eile. Is féidir éilimh ar cheartúcháin a dhéanamh ar an dréacht go dtí an 25ú Samhain. Is é nó í an cláraitheoir contae ar oifigeach cúirte cáilithe sa dlí é nó í a bhreithníonn éilimh. Is féidir achomharc in aghaidh chinneadh an chláraitheora contae a dhéanamh chuig an gCúirt Chuarda. Bíonn feidhm le clár na dtoghthóirí an 15ú Feabhra agus bíonn feidhm leis ar feadh bliana ón dáta sin. Is féidir le daoine incháilithe nach bhfuil sa chlár iarratas a dhéanamh go gcuirfí ar fhorlíonadh don chlár iad, agus is é an dáta deiridh chun é sin a dhéanamh ná 15 lá roimh an lá vótaíochta (gan Aoine an Chéasta, Domhnaí agus Saoirí Poiblí san áireamh).

6 IARRTHÓIRÍ A AINMNIÚ

Ní mór d'iarrthóir ainmniúchán a fháil ó:

(a) fiche comhalta den Oireachtas (Parlaimint) ar a laghad, **nó**

(b) 4 chomhairle cathrach agus/nó chomhairle contae ar a laghad.

Ní ceadmhach do chomhalta den Oireachtas nó comhairle contae ná comhairle cathrach níos mó ná iarrthóir amháin a ainmniú in aon toghchán. Féadfaidh duine ata nó a bhí ina Uachtarán féin nó í féin a ainmniú mar iarrthóir. Ní mór ainmniúcháin a bheith ar pháipéar ainmniúcháin forordaithe agus ní mór iad a sheachadadh chuig an gceann comhairimh uachtaránachta (féach **9** thíos), faoin 12 meán lae an lá deiridh ar féidir glacadh le hainmniúcháin. Is féidir le hiarrthóirí grianghraf díobh féin a bheith ar an bpáipéar ballóide ach grianghraf a chur ar fáil lena n-ainmniúchán san fhormáid a shonraítear.

Ag 12 meán lae an lá deiridh a nglacfar le hainmniúcháin rialaíonn an ceann comhairimh uachtaránachta i dteannta le measúnóir breithiúnach arb é Uachtarán na hArd-Chúirte é nó í nó a bheidh ina bhreitheamh nó ina breitheamh eile den Ard-Chúirt a bheidh ainmnithe ag Uachtarán na Cúirte ar bhailíocht na n-ainmniúchán a fhaightear. Ní mór do gach iarrthóir ionchasach nó ionadaí dá chuid nó dá cuid freastal ar rialú na n-ainmniúchán agus ní mór gach eolas ábhartha a éilíonn an ceann comhairimh uachtaránachta nó an measúnóir breithiúnach a thabhairt ar aird.

Agus scrúdú déanta ag an gceann comhairimh uachtaránachta na páipéir ainmniúcháin ar fad, rialaíonn sé nó sí maidir leo agus fionnann sé nó sí cé a bhíonn ainmnithe go bailí. Ní mór don cheann comhairimh uachtaránachta cur i gcoinne na tuairisce ar iarrthóir atá, ina thuairim nó ina tuairim, mícheart, neamhdhóthanach chun an t-iarrthóir a aithint, nó ró-fhada. Is féidir leis an iarrthóir, lena ionadaí nó lena hionadaí údaraithe nó leis an gceann comhairimh, na sonraí a léirítear ar pháipéar ainmniúcháin a leasú. Is féidir le hiarrthóir achomharc a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt maidir le rialú an chinn chomhairimh uachtaránachta ar bhailíocht ainmniúcháin nó i ndáil le hincháilitheacht iarrthóra.

Is féidir le hiarrthóir tarraingt siar ag tráth ar bith sula gcuirtear rialú na n-ainmniúchán i gcrích, ach ní féidir sin a dhéanamh ina dhiaidh sin. Mura mbeidh aon iarrthóir ainmnithe nó má tharraingíonn na hiarrthóirí ar fad siar, cuirtear tús le himeachtaí i ndáil leis an toghchán arís. Mura mbíonn ach iarrthóir amháin ainmnithe fógraíonn an ceann comhairimh uachtaránachta go bhfuil an t-iarrthóir sin tofa. Má bhíonn beirt iarrthóirí nó níos mó ainmnithe bíonn vótaíocht ann.

7 POSTAS SAOR IN AISCE D'IARRTHÓIRÍ

Tá gach iarrthóir i dtoghchán uachtaránachta i dteideal litir amháin toghcháin a sheoladh saor ó tháillí postais chuig gach toghthóir ar chlár na dtoghthóirí. Is é an Státchiste a íocann costas na saoráide sin.

8 GNÍOMHAIRÍ TOGHCHÁIN A CHEAPADH

Féadfaidh gach iarrthóir gníomhaire toghcháin amháin a cheapadh chun cuidiú leis nó léi i ndáil leis an toghchán go ginearálta. Féadfaidh iarrthóir nó an gníomhaire toghcháin gníomhaire áitiúil amháin a cheapadh do gach Dáilcheantar chun cuidiú leis an iarrthóir sa Dáilcheantar agus chun gníomhú mar ionadaí don ghníomhaire toghcháin sa Dáilcheantar. Féadfaidh iarrthóir, a ghníomhaire nó a gníomhaire toghcháin nó an gníomhaire áitiúil leas-ghníomhaire áitiúil amháin a cheapadh do gach ceantar vótaíochta sa Dáilcheantar chun cuidiú leis an iarrthóir sa cheantar vótaíochta agus chun gníomhú mar ionadaí do

ghníomhaire toghcháin agus do ghníomhaire áitiúil an iarrthóra sa cheantar vótaíochta. Ní mór don té a cheapann gníomhaire áitiúil nó leas-ghníomhaire áitiúil, an ceapachán a chur in iúl don cheann comhairimh i scríbhinn.

Bíonn ar gach iarrthóir freisin, gníomhaire toghcháin uachtaránachta a cheapadh chun caiteachas a tharraingíonn sé nó sí air nó uirthi féin nó a tharraingíonn duine thar ceann an iarrthóra ar an iarrthóir ag an toghchán a mhíniú agus chun síntiúis a fuair an t-iarrthóir nó a fuarthas thar ceann an iarrthóra a nochtadh (féach **15** agus **16** thíos). Ní mór ceapachán an ghníomhaire toghcháin uachtaránachta ag an iarrthóir a bhféadfadh sé gurb e nó í an t-iarrthóir féin a bheadh ann, a dhéanamh ag tráth nach déanaí ná an lá deiridh chun ainmniúcháin a fháil agus a chur in iúl don cheann comhairimh uachtaránachta.

9 AN VÓTAÍOCHT

Is é nó í an tAire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil a cheapann ceann comhairimh uachtaránachta a bhíonn freagrach as ainmniúcháin, as an gcomhaireamh agus as an toradh a fhógairt. Is é nó í an ceann comhairimh Dála do Dháilcheantar (i.e. sirriam nó cláraitheoir contae) an ceann comhairimh áitiúil don Dáilcheantar i dtoghchán uachtaránachta. Tá an tír roinnte sna Dáilcheantair céanna agus a bhíonn i dtoghchán Dála.

Tá an ceann comhairimh áitiúil freagrach as na socruithe vótaíochta sonracha i ngach Dáilcheantar. Caithfidh sé nó sí cárta faisnéise vótaíochta a sheoladh chuig na toghthóirí uachtaránachta ar fad, á gcur ar an eolas maidir lena n-uimhir ar chlár na dtoghthóirí uachtaránachta agus maidir leis na stáisiúin vótaíochta ar féidir leo vótáil iontu. Déanann an ceann comhairimh áitiúil na socruithe riachtanacha vótála freisin le haghaidh na bpostvótálaithe agus na vótálaithe speisialta.

Is iad na comhairlí contae nó na comhairlí cathrach a cheapann na hionaid vótaíochta. Cuireann an ceann comhairimh stáisiúin vótaíochta ar fáil i ngach ionad vótaíochta áitiúil. Is scoileanna nó foirgnimh phoiblí a úsáidtear de ghnáth. Bíonn gach stáisiún vótaíochta á mhaoirsiú ar an lá vótaíochta ag oifigeach ceannais le cúnamh ó chléireach vótaíochta. Féadfaidh gníomhairí pearsanaíochta, a chuidíonn cosc a chur ar chionta toghcháin, ionadaíocht a dhéanamh do gach iarrthóir.

10 SOCRUITHE VÓTÁLA

Go ginearálta vótálann toghthóirí go pearsanta ag a stáisiún vótaíochta áitiúil.

Tá postvótáil ar fáil don Gharda Síochána (na póilíní), do na Fórsaí Cosanta agus do státseirbhísigh (agus a gcéilí) a bhíonn ceangailte le misin Éireannacha thar lear, chomh maith le toghthóirí a bhíonn ina gcónaí sa bhaile nach mbíonn ábalta vótáil ag stáisiún vótaíochta mar gheall ar thinneas coirp nó míchumas. Féadfaidh daoine a bhíonn fostaithe ag ceann comhairimh ar lá vótaíochta i nDáilcheantar eile seachas an ceann lena bhfuil siad féin cláraithe chun vótála, iarratas a dhéanamh a bheith iontráilte i bhforlíonadh don liosta de phostvótálaithe.

Tá postvótáil ar fáil freisin do thoghthóirí ar dóigh go gcuirfeadh a slite beatha cosc orthu vótáil ag a stáisiún vótaíochta áitiúil, (lena n-áirítear mic léinn lánaimseartha atá cláraithe sa bhaile ach atá ina gcónaí in áit éigin eile agus iad ag freastal ar fhoras oideachais sa Stát). Faoin socrú sin, seoltar páipéar ballóide tríd an bpost chuig toghthóirí sa bhaile agus bíonn orthu socrú a dhéanamh go mbeidh Garda mar fhinné ar a ndearbhú céannachta sula marcálfar an páipéar ballóide i Stáisiún Gardaí agus é a sheoladh ar ais tríd an bpost chuig an gceann comhairimh.

Tá vótáil speisialta ar fáil do thoghthóirí a bhfuil cónaí orthu in ospidéal, i dteach altranais, nó i

bhforas den sórt sin agus nach bhfuil ábalta vótáil ag stáisiún vótaíochta mar gheall ar thinneas coirp nó míchumas. Tugtar an páipéar ballóide chucu san fhoras agus vótálann siad i bhfianaise oifigigh ceannais speisialta i dteannta Garda.

Is féidir toghthóirí atá faoi mhíchumas fisiciúil agus a bhfuil deacracht acu rochtain a fháil ar a stáisiún vótaíochta áitiúil, a údarú vótáil ag stáisiún a bhfuil rochtain níos fearr air sa Dáilcheantar.

11 VÓTÁIL

Toghtar an tUachtarán trí vótáil dhíreach na ndaoine. Caitear vótaí trí rúnbhallóid ar an gcóras aonghutha inaistrithe. Cuireann an córas sin ar chumas an toghthóra a chéad nó a céad rogha agus na roghanna ina dhiaidh sin a chur in iúl ar an bpáipéar ballóide. Tá foirm an pháipéir bhallóide forordaithe le dlí. Bíonn ainmneacha na n-iarrthóirí in ord aibítre agus ní thugtar aon chleamhnacht pholaitíochta.

Déanann an toghthóir iarratas ar pháipéar ballóide san stáisiún vótaíochta, trína ainm agus a sheoladh nó trína hainm agus a seoladh a lua. B'fhéidir go mbeadh ar an toghthóir cruthúnas céannachta a chur ar fáil agus má mhainníonn sé nó sí sin a dhéanamh, ní bheidh cead aige nó aici vóta a chaitheamh. I gcás gur deimhin leis an oifigeach ceannais céannacht an toghthóra, stampáiltear marc oifigiúil ar an bpáipéar ballóide agus tugtar don toghthóir é.

Caitheann an toghthóir vóta go rúnda i mboth vótála. Léiríonn vótálaí ord a rogha trí 1 a scríobh trasna ó ainm an chéad rogha, agus más mian leis nó léi 2 trasna ó ainm an dara rogha, 3 trasna ó ainm an tríú rogha agus mar sin de. Ar an tslí sin treoraíonn an vótálaí an ceann comhairimh an vóta a aistriú chuig iarrthóir an dara rogha má bhíonn an chéad rogha curtha as an iomaíocht. Má tharlaíonn an rud céanna leis an dara rogha, is féidir an vóta a aistriú chuig an tríú rogha agus mar sin de. Filleann an vótálaí an páipéar ballóide ionas nach bhfeicfear an vóta a caitheadh agus cuireann sé nó sí i mbosca ballóide séalaithe é. Ní féidir le duine vótáil ach aon uair amháin sa toghchán.

Is féidir le daoine le lagú amhairc, daoine atá faoi mhíchumas fisiciúil nó daoine le deacrachtaí litearthachta cúnamh a fháil ón oifigeach ceannais nó ó chara.

Is féidir leis an oifigeach ceannais ordú a thabhairt duine a ghabháil, atá faoi amhras maidir le cion toghcháin a dhéanamh.

12 AN COMHAIREAMH

Déantar na vótaí a chomhaireamh sna Dáilcheantair aonair. Cuirtear tús leis an gcomhaireamh ag 9 r.n. an lá i ndiaidh an lá vótaíochta. Osclaítear gach bosca ballóide agus seiceáiltear líon na bpáipéar ballóide i gcomparáid le tuairisceán a chuireann gach oifigeach ceannais ar fáil. Sórtáiltear na páipéir de réir na vótaí céad rogha a thaispeáintear orthu agus cuirtear an líon vótaí céad rogha a thaifeadtar do gach iarrthóir in iúl don cheann comhairimh uachtaránachta. Ríomhann an ceann comhairimh sin an cuóta (an líon vótaí atá riachtanach le bheith tofa). Mar gheall gur post amháin a bhíonn le líonadh, is é an cuóta ná caoga faoin gcéad de na vótaí bailí móide a haon. Má bhíonn an líon vótaí a fhaigheann iarrthóir comhionann leis an gcuóta nó má bhíonn sé níos airde ná an cuóta fógraítear go bhfuil sé nó sí tofa.

Mura mbaineann iarrthóir ar bith an cuóta amach tugann an ceann comhairimh uachtaránachta treoir do na cinn chomhairimh áitiúla an t-iarrthóir a bhfuil an líon is lú vótaí aige nó aici a chur as an iomaíocht agus a chuid nó a cuid vótaí a aistriú de réir an chéad rogha eile a léirítear orthu agus an toradh a chur in iúl don cheann comhairimh uachtaránachta. Ní mór an bheirt iarrthóirí nó níos mó is lú a bhfuil vótaí acu a chur as an iomaíocht le chéile nuair a bhíonn suim

a gcuid vótaí níos lú ná líon na vótaí atá ag an gcéad iarrthóir eile is lú vótaí. Leanann an próiseas maidir le hiarrthóirí a chur as an iomaíocht agus a gcuid vótaí a aistriú ar aghaidh go dtí go mbíonn a dhóthain nó a dóthain vótaí ag iarrthóir amháin le bheith tofa. Fógraíonn an ceann comhairimh uachtaránachta go bhfuil an t-iarrthóir sin tofa. Tá iarrthóir i dteideal ionadaithe dá chuid nó dá cuid a bheith i láthair ag comhaireamh vótaí i ngach Dáilcheantar agus nuair a bhíonn an ceann comhairimh uachtaránachta ag fionnadh toradh an toghcháin.

Nuair a chuirtear críoch le comhaireamh ar bith i nDáilcheantar tá iarrthóir nó a ghníomhaire nó a gníomhaire i dteideal go ndéanfadh an ceann comhairimh áitiúil na páipéir bhallóide ar déileáileadh leo ag an gcomhaireamh sin a athchomhaireamh agus a athscrúdú. Nuair a bhítear ag fionnadh toradh an toghcháin tá an t-iarrthóir nó a ghníomhaire nó a gníomhaire i dteideal go ndéanfaí na vótaí ar fad a caitheadh sa toghchán a athscrúdú agus a athchomhaireamh.

13 ACHAINÍ TOGHCHÁIN

Is féidir toradh toghcháin uachtaránachta a cheistiú trí achainí a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt, arna thíolacadh ag an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí, ag an iarrthóir nó ag gníomhaire iarrthóra sa toghchán. Ní féidir achainí a thíolacadh ach amháin má thugann an Ard-Chúirt cead, le hordú, do dhuine é sin a dhéanamh. Ní mór iarratas a dhéanamh ar chead achainí a thíolacadh laistigh de sheacht lá ó fhógraítear toradh an toghcháin.

Bíonn ar an Ard-Chúirt toradh ceart an toghcháin a chinneadh ag an triail maidir le hachainí toghcháin, agus d'fhéadfadh an Ard-Chúirt ordú a thabhairt na vótaí a athchomhaireamh nó an vótaíocht a reáchtáil arís i nDáilcheantar ar bith, chun na críche sin, nó d'fhéadfadh sé an toghchán a fhógairt neamhbhailí, agus sa chás sin reáchtáilfear toghchán nua. Tá cinneadh na hArd-Cúirte críochnaitheach, faoi réir ag achomharc chuig an gCúirt Uachtarach ar cheist dlíagus sin amháin.

14 DUL I GCÚRAM OIFIGE

Téann an tUachtarán nua-thofa i gcúram oifige an lá tar éis dheireadh théarma oifige an tUachtaráin atá ag dul as oifig, agus bíonn sé nó sí in oifig ar feadh seacht mbliana ón dáta sin.

15 SÍNTIÚIS PHOLAITÍOCHTA

Tá luach na síntiús ar féidir le hiarrthóirí, lena ngníomhairí toghcháin agus le tríú páirtithe glacadh leo i dtoghchán uachtaránachta rialaithe le dlí. I gcás iarrthóirí agus gníomhairí toghcháin uachtaránachta is é an síntiús is mó ar féidir leo glacadh leis ó dhuine (nó ó chomhlacht) i mbliain amháin faoi leith ná €2,539.48. I gcás tríú páirtí, is é an síntiús is mó ar féidir glacadh leis ná €6,348,69. Tá cosc ar shíntiúis a ghlacadh ó shaoránaigh nach saoránaigh de chuid na hÉireann iad, a bhfuil cónaí orthu thar lear.

Bíonn ar ghníomhaire toghcháin uachtaránachta gach iarrthóra, ráiteas a thabhairt don Choimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí (féach **8** thuas), laistigh de 56 lá ón lá vótaíochta a léiríonn cibé an bhfuair an t-iarrthóir sa toghchán síntiúis os cionn €634.87, nó an bhfuarthas síntiúis den sórt sin thar a cheann nó thar a ceann agus a thugann mionsonraí maidir le haon síntiús den sórt sin agus na daoine a thug na síntiúis uathu. Chomh maith leis sin ní mór d'iarrthóir, do ghníomhaire toghcháin uachtaránachta nó tríú páirtí a fhaigheann síntiús os cionn €126.97 chun críocha polaitíochta cuntas síntiús polaitíochta a oscailt a gcaithfidh gach idirbheartaíocht maidir le síntiúis dul tríd ó osclaítear an cuntas suas go an lá vótaíochta. Ní mór ráiteas ón bhforas airgeadais a shonraíonn na hidirbheartaíochtaí a tharla sa chuntas

chomh maith le deimhniú ag lua gur taisceadh gach síntiús sa chuntas agus gur úsáideadh iad chun toghadh an iarrthóra a chur chun cinn, a bheith ag gabháil leis.

16 CAITEACHAS TOGHCHÁIN

Forálann an tAcht Toghcháin 1997 do shrian a chur le caiteachas i dtoghchán uachtaránachta: socraíodh teorainn de €1.3 milliún le hordú ón Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil. Ní féidir ach leis an ngníomhaire toghcháin nó le duine a bhíonn údaraithe ag an ngníomhaire toghcháin uachtaránachta costais toghcháin a thabhú. Bíonn an gníomhaire toghcháin uachtaránachta freagrach as caiteachas a thabhaítear thar ceann an iarrthóra. Meastar aon chaiteachas a thabhaíonn páirtithe polaitíochta nó comhlachtaí agus iad ag tacú le hiarrthóireacht an iarrthóra a bheith tabhaithe thar ceann an iarrthóra agus ní mór do ghníomhaire toghcháin an iarrthóra a bheith cuntasach don chaiteachas sin.

Bíonn ar ghníomhaire toghcháin uachtarántachta gach iarrthóir ráiteas, i scríbhinn, de na costais ar fad a tabhaíodh i ndáil leis an toghchán a thabhairt don Choimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí laistigh de 56 lá den lá vótaíochta sa toghchán. Cuirtear cóip den ráiteas sin an Choimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí faoi bhráid dhá Theach an Oireachtais.

Is féidir le hiarrthóir a thoghtar nó a fhaigheann breis agus aon cheathrú den chuóta, de réir rialachán atá déanta ag an Aire Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil, aisíoc a lorg ar a gcuid costas iarbhír nó €260,000, cibé acu is ísle.

17 SEALBHÓIRÍ OIFIG AN UACHTARÁIN

Bhí ochtar in oifig mar Uachtaráin:

Douglas Hyde (1938-45)

Seán T O'Kelly (1945-59)

Eamon de Valera (1959-73)

Erskine Childers (1973-74)

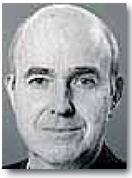

Cearbhall O'Dálaigh (1974-76)

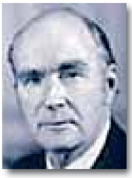

Patrick Hillery (1976-90)

Mary Robinson (1990-97)

Mary McAleese (1997-)

DLÍ TOGHCHÁIN UACHTARÁNACHTA

Tá an dlí a bhaineannn le hUachtarán a thoghadh le sonrú i:

- Bunreacht na hÉireann
- Acht Toghcháin 1992
- Acht Toghchán an Uachtaráin 1993
- Acht Toghcháin (Leasú) 1996
- Acht Toghcháin 1997
- Acht Toghcháin (Leasú) 1998
- Acht Toghcháin (Leasú) 2001.

BILEOGA EOLAIS EILE

Seo a leanas bileoga eolais eile atá ar fáil sa tsraith seo:

An Reifreann in Éirinn

An tSlí a dToghtar an Dáil (Teach Íochtarach na Parliminte)

An tSlí a dToghtar an Seanad (Teach Uachtarach na Parliminte)

Parlaimint na hEorpa: An tSlí a dToghtar
Ionadaithe na hÉireann

A tSlí a dToghtar Comhaltaí na nÚdarás Áitiúil

Clár na dToghthóirí

Eolas do Vótálaithe faoi Mhíchumas

An Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil
Meán Fómhair 2006.

AN ROINN COMHSHAOIL, OIDHREACHTA AGUS RIALTAIS ÁITIÚIL
DEPARTMENT OF THE ENVIRONMENT, HERITAGE
AND LOCAL GOVERNMENT